

21.06.2012

Joensuun kaupunki
Tekninen virasto, yhdyskuntatekniikka
Muuntamontie 5
80100 JOENSUU

Viite: Ympäristövaikutusten arviointiohjelma 11.05.2012

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO JOENSUUN KAUPUNGIN TEKNISEN VIRASTON "PUHTAIDEN YLIJÄÄMÄMAIDEN MAANKAATOPAIKKA"- HANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA

Joensuun kaupungin tekninen virasto (yhdyskuntatekniikka) on toimittanut 11.08.2010 Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994, muutettu 267/1999, 458/2006 ja 2011) mukaisen arviointiohjelman koskien kaupungin hanketta uuden puhtaiden ylijäämämaiden maankaatopaikan perustamiseksi Joensuun kaupunkialueelle, Karsikon kaupunginosaan.

HANKETIEDOT JA YVA-MENETTELY

Hankkeen nimi: Puhtaiden ylijäämämaiden maankaatopaikka, Joensuu
Hankkeesta vastaava: Joensuun kaupunki, tekninen virasto, yhdyskuntatekniikka
Hankkeesta vastaavan käyttämä konsultti: Vahanen Environment Oy

YVA-lain tarkoittamana yhteysviranomaisena ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä toimii Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan YVA-asetuksen (713/2006) 6 §:n hankeluettelon 11d-kohdan mukaan muiden kuin a ja c alakohdassa tarkoitettujen jätteiden kaatopaikkoihin, jotka on mitoitettu vähintään 50 000 tonnin vuotuiselle jätemäärälle. Arviointiohjelmassa esitettyjen tietojen perusteella tämä määrä ylitetään vuositasolla. Joensuun kaupungissa puhtaita ylijäämämassoja muodostuu 75 000 tonnia (50 000 – 150 000 tonnia/v), joista osa hyödynnetään mm. meluvallien rakentamisessa.

YVA-menettelyn tarkoitus on selvittää ne hankkeen ympäristövaikutukset, jotka ovat merkittäviä hankkeen suunnittelun ja päätöksenteon kannalta ja joita eri tahot pitävät tärkeinä. Hankkeesta vastaavan laatimassa ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa tulee esittää mm. tiedot hankkeesta kokonaisuutena sekä siitä, miten hankkeen ja sen toteuttamisvaihtoehtojen ympäristövaikutukset selvitetään.

Arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella hankkeesta vastaava selvittää hankkeen ympäristövaikutukset ja laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen, joka tulee aikanaan vastaavaan julkiseen käsittelyyn kuin nyt käsillä oleva arviointiohjelma. Arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto tulee liittää aikanaan hankkeen lupahakemusasiakirjoihin. Näitä viranomaispäätöksiä ovat ainakin mm. ympäristölupa. Päätöksistä on käytävä ilmi, miten YVA-lain mukainen arviointi on otettu huomioon.

Hankkeen edellyttämät luvat ja päätökset

Suunnittelun puhtaiden maamassojen maankaatopaikan perustaminen edellyttää ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa. Lupaviranomainen on Itä-Suomen aluehallintovirasto. Ympäristölupa voidaan myöntää erillisestä hakemuksesta, kun yhteysviranomainen on antanut lausuntonsa ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta eli YVA-menettely on päättynyt.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset mahdolliset rakentamiseen tarvittavat luvat käsittelee Joensuun kaupungin rakennusvalvontaviranomainen.

Hanke ja sen vaihtoehdot

Tarkoituksena on perustaa Joensuun kaupunkiin uusi puhtaiden ylijäämämaiden maankaatopaikka. Joensuun kaupungissa tällaisia maamassoja syntyy arviolta 75 000 tn (37 000 m³) vuodessa, joista osa käytetään hyödyksi mm. meluvallien ym. rakentamiseen. Nykyisin puhtaita ylijäämämaita sijoitetaan useille pienialaisille alueille, joiden kapasiteetti täyttyy 10 vuoden aikana. Suunnittelun Paritsansuon maankaatopaikan pinta-alaksi on suurimmillaan suunniteltu 51 hehtaaria ja sijoitettavien kokonaismassojen määräksi neljä miljoonaa m³. Paritsansuon rakennusaikainen toiminta käsittää sisääntulotien ja perusinfrastruktuurin rakentamisen (lähinnä sähkö- ja tietotekniikka-yhteydet alueelle), kenttäalueiden rakentamisen ja läjitysalueiden raivaamisen. Rakentaminen käsittää puuston kaatoa, tarvittaessa pintamaiden poistamista osalta aluetta sekä leikkaus- ja pengerrystöitä. Kyyrönsuon alue on turvetuotannosta poistettua aluetta, jonne on jo olemassa turvekuljetuksiin käytetyt tieyhteydet. Paritsansuon hanke-alueelta vedet johdetaan oja myöten Pielisjokeen ja Kyyrönsuon hankealueen osalta Siilaistenpuroon ja edelleen Pyhäselkään.

Arviointiohjelman mukaiset hankkeen toteutusvaihtoehdot ovat:

VE0-vaihtoehto: Maankaatopaikkaa ei toteuteta, vaan ympäri kaupunkia on hajautevasti pieniä läjityskohteita

VE1a: Maankaatopaikka toteutetaan Paritsansuon alueelle n. 51 ha suuruisena (täytömassojen määrä noin 4 milj. m³)

VE1b: Maankaatopaikka toteutetaan Paritsansuon alueelle suppeammassa laajuudessa. Tämän vaihtoehdon aluerajaus ja perustelut sen tarkoituksenmukaisuudelle on tarkoitus muodostaa YVA-menettelyn laadinnan yhteydessä tehtävien selvitysten perusteella (esim. luontoselvitys).

VE2: Maankaatopaikka toteutetaan Kontiolahden kunnan alueella sijaitsevalle Kyyrönsuolle, joka on entinen turvetuotantoalue.

Arviointimenettelyn yhdistäminen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Arviointimenettelyä ei ole yhdistetty muiden lakien mukaisiin menettelyihin.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Arviointiohjelma on ollut nähtävillä Joensuun kaupungintalolla, Karsikon kirjastossa ja Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa sekä Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja Joensuun kaupungin verkkosivuilla. Arviointiohjelman nähtävillä olosta on ilmoitettu kuuluttamalla siitä 23.05.2012-11.06.2012 Joensuun kaupungin ilmoitustaululla sekä julkaisemalla kuulutus sanomalehdessä Karjalainen. Arviointiohjelmasta pyydettiin toimittamaan lausunnot ja mielipiteet Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen 11.06.2012 mennessä.

Arviointiohjelmasta pyydettiin lausunto Pohjois-Karjalan maakuntaliitolta, Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maaseutu ja energia – yksikön kalatalouspalveluilta, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenne ja infrastruktuuri – vastuualueelta, Itä-Suomen aluehallintovirastolta (Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat), Joensuun kaupungin kaupunginhallitukselta, sosiaali- ja terveystalokunnalta sekä rakennus- ja ympäristönsuojelulautakunnalta, Joensuun seudun luonnonystävät ry.:ltä ja Pohjois-Karjalan luonnonsuojelupiiri ry.:ltä.

Hankkeen ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyn esittelytilaisuus pidettiin Karsikon koululla 06.06.2012.

YHTEENVETO ESITETYISTÄ LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Arviointiohjelmasta annettiin kirjallisia lausuntoja ja mielipiteitä kaikkiaan 8 kpl. Kopiot niistä liitetään oheen; alkuperäiset jäävät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen arkistoon.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto toteaa lausunnossaan, että arviointiohjelmassa on maakuntakaavatilanne tuotu esille kattavasti. Suunnittelualueeseen kohdistuvia maakuntakaavamerkintöjä ovat Paritsansuon alueelle kohdistuva taajamatoimintojen

aluevarausmerkintä (A), joukkoliikenteen kehittämiskäytävä ja viheryhteyskäytävä (1.vaihe). Kyyrönsuo on osoitettu 2.vaihemaakuntakaavassa turvetuotantoalueena (EO/tu). Maakuntakaavan 1.vaiheessa on em. merkintöjen lisäksi osoitettu sekä Paritsansuon että Kyyrönsuon alueita sivuavat pohjavesialueet.

Maakuntaliiton näkemyksen mukaan hanke ei ole maakunnallisesti tarkasteltuna risti-riidassa muiden maankäyttömuotojen kanssa. Maakuntaliitto katsoo myös, että arviointiohjelman mukaiset selvitykset vastaavat pääosin YVA-asetusta. Maakuntaliitto korostaa, että hankkeen vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen sekä hankkeen vesistövaikutukset tulee selvittää ja esittää myös miten haitallisia vaikutuksia voidaan vähentää. Erityisesti Paritsansuolla hankealue tulee rajata tarkemmin vasta vaikutus selvitysten jälkeen ja siinä tulee huomioida alueen luontoarvot sekä maakuntakaavassa esitetty viheryhteyskäytävän säilyminen. Myös lisääntyvästä raskaasta liikenteestä aiheutuvien haitallisten vaikutusten vähentämistoimet tulee esittää. Arviointiohjelmaa tulisi täydentää myös tiedoilla miten asukkaiden osallistuminen ja hankkeesta tiedottaminen aiotaan järjestää.

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenne ja infrastruktuuri-vastuualue pitää lausunnossaan hankkeen arvioitujen liikennemäärien vaikutuksia liikenteen sujuvuuteen vähäisinä. Vastuualue korostaa kuitenkin, että arvioinnissa tulee käydä ilmi sisäisen liikenteen onnettomuus- ja häiriötilanteiden sekä riskien lisäksi vaikutukset maankaatopaikan ulkopuoliseen liikenteeseen sekä liikenneturvallisuuteen. Mahdolliset tiedossa olevat kuljetusreitit ja liikenteen suuntautuminen tulee selvittää sekä tiedossa olevien kuljetusreittien osalta vaikutukset käytettävien maantieliittymien toimivuuteen.

Arviodut liikennemäärät huomioon ottaen Pohjois-Savon ELY-keskuksella ei ole arviointiohjelmaan muuta huomautettavaa.

Itä-Suomen aluehallintovirasto (Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat) esittää lausunnossaan seuraavaa:

Arviointiohjelman mukaan Kontiosuon kaatopaikka on jätetty vaihtoehtoista pois, mutta epäselväksi jää, mitä tällä tarkoitetaan, hankevaihtoehtona vai olemassa olevana Kontiosuon läjitysalueena, joka kuitenkin on mukana arviointiohjelmassa.

Itä-Suomen aluehallintovirasto esittää lausuntonaan ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnista seuraavaa:

Arviointiohjelmassa olevista kaavakuvista puuttuu mittakaava, muutoin kaavat ovat luettavampia kuin yleensä arviointiohjelmassa on ollut. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on keskitytty nykytilan kuvaukseen ja vaikutusten arvioinnin kuvaus arviointiohjelmassa on kuvattu hyvin yleisluontoisesti, konkretisointi puuttuu.

Arviointiohjelmaa on vaikea arvioida ihmisiin kohdistuvien vaikutusten kannalta konkreettisen puuttumisen takia. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa käytettävät menetelmät jäävät avoimiksi, samoin ihmisiin kohdistuvien terveys- ja sosiaalivaikutusten arviointialueen rajausta ja kuka arvioinnin suorittaa.

Ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia arvioitaessa on oleellista tietää, millaista asutusta ja toimintaa vaikutusten arviointialueella on: haittaako/estääkö hanke asukkaiden ja

muiden häiriintyvien kohteiden kuten päiväkotien, koulujen ja vanhainkotien tämän hetkistä asumista ja olemista sekä elinkeinonharjoittamista ja rajoittaako maa-ainesten kuljetus asukkaiden tai erityisryhmien, kuten koululaisten tai vanhusten liikumista.

Itä-Suomen aluehallintovirasto katsoo, että ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia on mahdollista arvioida määrittelemättä ensin hankkeen vaikutusten tarkastelualue, jolla asuviin tai muutoin oleskeleviin ihmisiin kohdistuvat vaikutukset arvioidaan.

Ympäristövaikutusten arvioinnin yhtenä tavoitteena on lisätä hankkeen vaikutusalueen väestön tiedonsaantia hankkeen ympäristövaikutuksista ja mahdollisuuksia osallistua hankkeen ympäristövaikutusten arviointiin.

Itä-Suomen aluehallintoviraston mielestä ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa käytettävät menetelmät tulisi olla sellaisia, että ne antavat mahdollisuuden vuorovaikutukseen ja että sosiaali- ja ympäristöterveydenhuollon asiantuntijoita käytetään täydentämään ja tulkitsemaan hankittua arviointiaineistoa.

Aluehallintovirasto pitää tärkeänä asukkaiden kuulemista ja asukaskyselyn suorittamista. Kysely tulisi lähettää vaikutusten tarkastelualueen ja maa-ainesten kuljetusreitien varrella sijaitseville talouksille ja vapaa-ajan kiinteistöjen omistajille. Kyselylomake tulisi liittää arviointiselostukseen ja arviointiselostuksessa tulisi mainita ne asiantuntijat, jotka tekivät ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin.

Hankkeen ohjausryhmään tulisi kutsua mukaan ympäristöterveydenhuollon edustaja.

Mikäli nykyiset maankaatopaikat toimivat samanaikaisesti perustettavan maankaatopaikan kanssa, niin niiden yhteisvaikutukset toteutettavan maankaatopaikan kanssa tulisi arvioida myös.

Kummankin vaihtoehdon läheisyydessä on talousvesikäytössä olevia pohjavesialueita. Tulisi selvittää, onko vaikutusalueella käytössä olevia talousvesikaivoja ja onko hankkeella vaikutusta talousvesikaivojen veden riittävyteen ja laatuun.

Arviointiohjelman lähteisiin tulisi lisätä ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointia koskevat ohjeet ja ottaa ne myös huomioon vaikutusten arvioinnissa:

- Ihmisiin kohdistuvat terveydelliset ja sosiaaliset vaikutukset. (STM:n opas 1999:1) (http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=122630&name=DLFE-8445.pdf)
- THL:n (entisen Stakesin) IVA ohjeet: Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi, IVA (<http://info.stakes.fi/iva/FI/index.htm>).

Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maaseutu ja energia – yksikön kalatalouspalvelut esittää yleisen kalatalousedun kannalta arviointiohjelmasta seuraavaa:

Kalatalouspalvelut arvioi, että Puhtaiden ylijäämämaiden maankaatopaikka - hankkeesta laadittu YVA-ohjelma vastaa pääosin sille asetettuja vaatimuksia lukuun ottamatta kalatalousvaikutusten arviointia, joka puuttuu ohjelmasta kokonaan.

Arviointiohjelmassa mainitaan sivulla 66, että mahdollisten päästöjen vaikutusta pintavesiin arvioitaessa otetaan huomioon mm. purkuvesistöjen luonnontilaisuus ja käytötarkoitukset, minkä voi tulkita tarkoittavan myös kalastoa ja kalastusta. Kuitenkin sivulla 67, jossa selostetaan hankkeen vaikutusten arviointia kasvillisuuteen ja eläimiin, vesielinympäristöä ei mainita lainkaan. Hankkeen mahdollisten vesieliöstöön sekä erityisesti kalastoon ja kalastukseen kohdistuvien vaikutusten tulee olla mukana arviointiohjelmassa siitäkin huolimatta, että haitat Pielisjoen tai Pyhäselän kaltaisten vesistöjen kalakannoille tai pohjaeläimille jäänevät vähäiseksi. Toimenpiteet voivat kuitenkin paikallisesti vaikuttaa vesieliöstöön erityisesti Kyyrönsuon vaihtoehdossa Sii-laisenpurossa sekä muissakin tapauksissa kuivatusvesien purkautumispaikkojen läheisyydessä.

Hankkeen vaikutusalueella olevien virtavesien ja järviäldaiden kalastoa tulee arvioida ainakin vaihtoehdoissa VE1a, VE1b ja VE2.

Tarkasteltavien vaihtoehtojen vesiympäristön nykytilan määrittämisessä on kalaston ja kalastuksen osalta tarkoituksenmukaista hyödyntää Pielisjoen-Pyhäselän kalataloudellisen velvoitetarkkailun raportteja.

Itä-Suomen aluehallintovirastossa on vireillä Kyyrönsuon turvetuotannon lupamääräysten tarkistaminen, millä voi olla vaikutusta kyseisen alueen soveltuvuuteen ylijäämämaiden kaatopaikaksi.

Joensuun kaupungin kaupunginhallitus toteaa lausunnossaan seuraavaa:

Talonrakentamisen ja infrastruktuurin rakentamisen seurauksena Joensuussa muodostuu ylijäämämaita vuosittain noin 37 000 m³. Laadultaan maa-ainekset ovat puhtaita. Tällä hetkellä on olemassa seitsemän läjitysalueita hajautetusti ympäri Joensuuta, jonne voidaan sijoittaa rakennustoiminnan puhtaita ylijäämämaita. Nämä kohteet eivät yksistään riitä kaiken muodostuvan maa-aineksen vastaanottoon ja ovat täyttymässä. Niillä on läjitystilavuutta jäljellä noin 500 000 m³, mikä vastaa noin 10 vuoden tarvetta. Viimeistään tämän jälkeen on uuden läjitysalueen aloitettava toimintansa. Ensisijainen tavoite on ohjata maa-ainekset hyötykäyttöön ja osa näistä hyödynnetäänkin maisemarakentamisessa ja meluntorjunnassa.

Logistisesti sekä liikenteen aiheuttamien haittojen minimoimiseksi on eduksi, jos maan vastaanottoalue sijaitsee hyvien kulkuyhteyksien varrella ja mahdollisimman keskeisesti massojen syntypaikkaan nähden. Kaupungin alueella tapahtuvan uudisrakentamisen pääpaino on tulevaisuudessa Pielisjoen eteläpuolella, jossa myös Paritsansuolle suunniteltu läjitysalue sijaitsee. Uusi maankaatopaikka toimisi keskitettyinä helposti valvottavana puhtaiden ylijäämämaiden sijoituspaikkana ja mahdollisena massapankkina, josta maita voidaan toimittaa uudelleen hyödynnettäväksi.

Maanläjitysalueen toteutuminen Paritsansuolle suunnitellun 4 milj. m³ laajuuisena ratkaisisi puhtaiden maamassojen sijoittamisen useammaksi vuosikymmeneksi, palvelen sekä kaupunkia että yksityisiä toimijoita.

Paritsansuon maanläjitysalueen toteuttaminen on huomioitu yleiskaavoituksessa. Vaihtoehtojen 1a ja 1b mukainen toteutus kohdistuu voimassa olevan Multimäen

osayleiskaavan (KH 2.4.2012 §153, voimaan 5.4.2012) alueelle, jonka käyttömahdollisuutta erityisalueeksi puhtaiden maa-ainesten läjitykseen selvitetään (SEL/E). Kyseessä on Joensuun kaupungin teknisen viraston vetämä hanke, jota valmisteluvassa ohjausryhmässä on ollut edustus kaavoituksesta, ympäristönsuojelusta ja yhdyskuntatekniikasta. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on kuvattu suunniteltu toiminta kattavasti ja hankkeesta mahdollisesti johtuvat ympäristövaikutukset on esitetty selvitettäväksi. Niiden selvittämiseksi on esitetty myös laadittavaksi riittävät erillisselvitykset. maankaatopaikan toteuttamiseksi tehtävät päätökset voidaan perustaa arviointiohjelman pohjalta tehtävään vaikutusarvioon. Ohjelmasta ei ole huomautettavaa.

Joensuun seudun ympäristöterveydenhuolto toteaa lausunnossaan, ettei sillä ole huomautettavaa hankkeeseen.

Joensuun kaupungin tekninen virasto/ympäristönsuojelu/ Ympäristönsuojelupäällikkö Jari Leinosen virkamieslausunnossa todetaan, että Paritsansuon osalta hanke on kaavan mukainen, ja että Multimäen osayleiskaavassa alue on merkitty selvitysalueeksi ylijäämämaiden sijoittamista varten.

Lausunnossa todetaan, että arviointiohjelmassa on tunnistettu keskeisimmät ympäristövaikutukset, jotka liittyvät meluun, pölyämiseen, suoto- ja valumavesien käsittelyyn sekä rakentamisen vaikutuksesta alueen luonnontilaan.

Maisemavaikutukset ja vaikutukset maankäyttöön tullaan arvioimaan riittävällä tarkkuudella kun otetaan huomioon Paritsansuon sijoittuminen kaupunkirakenteeseen ja olemassa olevaan asutukseen sekä liikenneväyliin.

Pölyn leviämisen selvittämiseksi mallinnus on mahdollista tehdä maastomallilla, joka antaa luotettavan tiedon todellisten olosuhteiden mukaisesta tilanteesta. Hankkeen vaikutuksia myös kasvihuonekaasupäästöihin on esitetty arvioitavan taselaskelmilla, jota voidaan pitää riittävänä. Vaikutuksia maa- ja kallioperään arvioidaan hankkeessa riittävästi.

Vaikutuksia pinta- ja pohjavesiin arvioidaan olemassa olevan tiedon perusteella suorittamalla laskennallinen arviointi vesien kulkeutumisesta ja määrästä. Lisäksi laaditaan tarvittava suunnitelma vaikutusten seuraamiseksi. Suunnitelmaa voidaan pitää riittävänä.

Melua on tarkoitus arvioida leviämismallin avulla. Malli huomioi maastonmuodot ja sitä voidaan pitää riittävänä toiminnan meluvaikutusten arviointiin. Kasvisto-, luonto- ja perhoskartoituksilla saadaan riittävä tieto alueen luonnonolosuhteista ja luonnon monimuotoisuudesta vaikutusten arviointia varten.

Muiden arvioitavien vaikutusten osalta ohjelmaa voidaan myös pitää riittävänä ottaen huomioon hankkeen luonne ja sijoittuminen.

Lausunnossa korostetaan myönteisenä piirteenä tarkastelua ylijäämämaiden hyödyntämismahdollisuuksista ja toivotaan tämän osion laajentamista lopullisessa ympäristövaikutusten arvioinnissa.

Joensuun seudun luonnonystävät ry

Joensuun seudun luonnonystävät katsoo, että puhtaiden ylijäämämaiden sijoittamiselle esitetyistä vaihtoehdoista parhaiten soveltuva on Kyyrönsuon entinen turvetuotantoalue Kontiolahden kunnassa. Turpeen otto on hävittänyt alueen alkuperäiset luontoarvot. Läjitysalue on myös infrastruktuurin osalta paremmin ja haitattomammin sekä edullisimmin perustettavissa tälle alueelle. Myös asutusta tai muuta toiminnasta, lähinnä kuljetuksista aiheutuvaa haittaa on vähiten.

On hyvä muistaa, että Joensuun kaupungin maarakennustöiden materiaali on vuosikymmenten ajan valtaosin otettu käyttöön juuri Marjosärkän ja Utranharjun alueelta eli myös nyt syntyvän puhtaiden maiden takaisin ohjaaminen lähelle aiemmin hyvin tehokkaasti ”tyhjennettyä aluetta” on perusteltua. Puhtaiden maiden hyödyntäminen ao. alueella voisi palvella mm. uusien virkistys- ja ulkoilualueiden verkoston täydennystä juuri näillä alueilla parhaiten sekä aluetta korjaavana että alueen maa-aineskatoa parantaen tai ainakin osittain korvaten. Alueen kokonaisvaltainen tarkastelu voisi avata aivan uusia alueen virkistys- ja ulkoilu- ym. liikuntamahdollisuuksia.

Kyyrönsuon alueella on huomioitava lisäksi se, että alue houkuttelee kevään syksyin kosteikoilla pesiviä kahlaajia ja vesilintuja tulvatilanteesta riippuen. Alueella on tehty muun muassa syyshavainto maassamme uhanalaisesta (vaarantunut) heinäkurpasta ja samoin uhanalaisia peltosirkkuja on havaittu kesäaikaan. Monet kosteikoiden lajit ovat uhanalaistuneet maassamme uhkaavasti ja kahlaajille on Joensuun seudulla käytettävissä varsin vähän muutonaikaisia levähdyspaikkoja. Kun maankaatopaikka toivottavasti sijoitetaan Kyyrönsuolle, tulee samassa yhteydessä luoda alueelle pysyvä, mahdollisimman laaja kosteikkoalue, jolla em. linnut voivat jatkossakin pesiä ja ruokailla. Lisäksi tulisi luoda lintujen havainnointiin sopiva rakenne, esimerkiksi tarkoitukseen sopiva maavalli, joka olisi kaikkien saavutettavissa. Näin kokonaisvaltainen harju- ja kosteikkoluonnon ennallistamismahdollisuus tarjoutuu Kyyrönsuon vaihtoehdossa, kun useita vuosia kestävä läjityshanke suunnitellaan kunnollisesti. Hyödyt niin luonnonle, kaupunkilaisten virkistykselle kuin kaupungin imagollekin olisivat moninaiset. Luonnonystävät tarjoaa mielellään asiantuntemustaan projektin ideoinnille ja myös Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys kannattaa osallistaa hankkeeseen.

Paritsansuohon liittyvät vaihtoehdot ovat huonoja, koska alueelle tarvittaisiin merkittävää rakentamista ja infraa. Alueen luonnontilaisuus tulisi hyödyntää mieluiten virkistys- ja ulkoilualueena nykyisiin luonnonoloihin perustuen. Alueen luontoarvot on tärkeää selvittää, koska viitteitä poikkeuksellisista luontoarvoista alueella on havaittu ainakin alustavasti.

Joensuun kaupungin eteläpuolen puhtaat maa-ainekset tulee kuljettaa joko ehdotetulle Kyyrönsuon turvetuotantoalueelle tai sitten nykyehdotusta kattavammin selvittää, onko mahdollista tämän alueen syntyviä puhtaita ylijäämämaita sijoittaa vastaavasti sen suunnan aiemmille maanottoalueille mm. Kiihtelysvaaran ja Pyhäselän suuntaan.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Hankekuvaus

Arviointiohjelmassa on esitetty selkeästi hankkeen tarkoitus ja tarve, puhtaiden ylijäämämaiden nykyinen sijoittaminen ja esitettyjen maankaatopaikkavaihtoehtojen sijoittuminen alueella. Paritsansuon osalta on esitetty myös tarkempia tietoja hankkeen suunnitteluvaiheesta, toteutuksesta ja mm. luonnos maisemointisuunnitelmaksi. Kyyrönsuon osalta hanketiedot ovat puutteelliset. Hankekuvauksessa viitataan vuonna 2000 tehtyyn YVA-menettelyyn, jossa käsiteltiin erityiskaatopaikan perustamista pilaantuneiden maamassojen käsittelyä ja loppusijoittamista varten. Tuolloin hankkeen pinta-ala oli 13 ha. Arviointiohjelmassa todetaan, että Kyyrönsuolla on tätä pinta-alaa enemmän tilaa maankaatopaikan sijoittamiselle. Tarkempaa hankekuvausta Kyyrönsuon osalta ei kuitenkaan esitetä. Molemmat maankaatopaikkojen sijoittamisvaihtoehdot on esitetty yleiskartalla, mutta myös tarkempi kartta alueista ja sijoittamisvaihtoehdoista olisi ollut hyvä esittää. Valokuvat alueista olisivat myös lisänneet hankekuvauksen informatiivisuutta.

YVA-menettely käsittää hankkeen koko elinkaaren. Vaikka suunnitellulla maankaatopaikalla on varsin pitkä käyttöaika, olisi arviointiohjelmassa ollut syytä kuvata tarkemmin myös toiminnan päättymisen yhteydessä tehtävät toimenpiteet eri vaihtoehtoisissa.

Vaihtoehtojen käsittely

Arviointiohjelman vaihtoehtoja voidaan pitää riittävänä. Puhtaiden maamassojen sijoittaminen jatkossakin nykyisille hajautetuille pienemmille läjitysalueille tai laajemman maankaatopaikan perustaminen joko Paritsansuolle (kaksi eri vaihtoehtoa) tai Kyyrönsuolle voidaan katsoa riittäväksi YVA-lain mukaiseksi vaihtoehtokäsittelyksi. Vaihtoehtoa VE1b ei ole arviointiohjelmassa selkeästi rajattu, koska rajaus tehdään vaikutusten arviointiin liittyvien selvitysten perusteella arviointiprosessin aikana. Siten tämän vaihtoehdon vaikutusten arviointia ei voi tehdä ennen kuin arviointiselostusvaiheessa.

Jonkinlaista epäselvyyttä vaihtoehtojen valinnan osalta aiheuttaa Kontiosuon kaatopaikan rajaaminen vaihtoehtotarkastelusta pois, sillä perusteella, että toiminta ei sovellu alueelle. Kontiosuo on kuitenkin esitetty yhtenä VE0-vaihtoehdon nykyisistä läjitysalueista.

Arviointiohjelmasta lukiessa syntyy paikoin vaikutelma, että varsinainen tarkempi vaikutusten arviointi tehdään vain Paritsansuon osalta ja Kyyrönsuota käsitellään huomattavasti kevyemmin (mm. arviointiohjelmasta ei selviä, miten laajaa aluetta Kyyrönsuosta olisi tarkoitus käyttää maamassojen läjitysalueena jne.). Yhteysviranomaisen korostaa kuitenkin, että YVA-lain lähtökohtana on eri vaihtoehtojen aito tarkastelu YVA-menettelyssä.

Vaikutukset ja niiden selvittäminen

Nykytilan kuvaus

Kaavoitus ja nykyinen maankäyttö

Sekä Paritsansuon että Kyyrönsuon osalta nykyinen kaavoitustilanne on selvitetty hyvin. Hankealueita koskevat kuvat voimassaolevista kaavoista lisäävät tekstin informatiivisuutta. Arviointiselostuksessa tulee kuitenkin kiinnittää huomiota kuvien osalta siihen, että kaavamerkinnot ovat selkeästi luettavissa. Nyt esimerkiksi Multimäen osayleiskaavan kuvassa 8 luo-merkinnät (luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue) eivät ole luettavissa kuvasta. Kaavamerkintöjä tulisi myös avata sanallisesti tarkemmin kaavaselistusten mukaisilla merkintöjä selventävillä teksteillä.

Asutus

Arviointiohjelmassa on kuvattu Paritsansuon ja Kyyrönsuon osalta hankealueiden läheisyyteen sijoittuva asutus ja lähimpien rakennusten, terveyskeskusten, vanhainkotien, koulujen, päiväkotien ja uimarantojen etäisyys. Paritsansuon läheisyyteen on Multimäen osayleiskaavassa esitetty uutta pientalovaltaista aluetta, jonka rakentaminen alkanee lähivuosina. Arviointiselostuksessa tulee huomioida myös tämä asutus ja hankkeen vaikutukset siihen.

Maa- ja kallioperä on kuvattu riittävästi.

Pinta- ja pohjavedet

Pohjavedet. Luvussa 5.4. Maa- ja kallioperä, pohjavesiolosuhteet jää hieman epäselväksi, mitä pohjavesiolosuhteilla tarkoitetaan, kun varsinaisesti pohjavedet on esitetty omana lukunaan 5.5. Luvussa 5.4.1 pohjavesistä ei esitetä mitään ja luvussa 5.4.2 puolestaan todetaan Kyyrönsuolla tehdyn mittauksia 1999–2001 useasta mittauspisteestä. Arviointiselostuksessa tiedot olisi loogisempi käsitellä luvussa 5.5 Pohjavedet, jossa muutkin pohjavesiä koskevat asiat on esitetty.

Pintavedet. Pintavesien osalta on kuvattu Paritsansuon ja Kyyrönsuon vesien kuluminen ja vastaanottavat vesistöt. Nykytilakuvaus edellyttäisi kuitenkin myös näiden vesistöjen veden laadun ja ekologisen tilan tarkemman kuvauksen. Purkuvesistä on olemassa varsin paljon tietoa mm. Pyhäselän-Pielisjoen yhteistarkkailuraporteista sekä ympäristöhallinnon Hertta-tietojärjestelmästä.

Kasvillisuus ja eläimistö

Nykytilakuvaus perustuu Multimäen osayleiskaavan yhteydessä tehtyihin ympäristöselvitykseen (2008) ja luontoselvitykseen (2009), jossa viimeksi mainitussa selvityksessä inventoitiin Paritsansuon linnustoa ja jossain määrin yleisellä tasolla myös alueen kasvillisuutta. Kesällä 2012 alueella tehdään tarkempi selvitys kasvillisuudesta (lajit, luontotyyppit) ja lisäksi selvitetään myös alueen perhoslajistoa (päivä- ja yöperhoset) tarkemmin.

Nykytilakuvauksessa olisi ollut hyvä avata myös tarkemmin Multimäen osayleiskaavassa luo-merkinnällä (luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue) olevia kohteita, joista osa sijoittuu nyt Paritsansuolle suunnitellulle hankealueelle. Nykytilakuvauksessa pitäisi käsitellä myös muita alueella havaittuja uhanalaisia lajeja kuin erittäin uhanalaisia (EN) suoventuhokasta. Linnustonselvityksessä havaitut alueella pesivät lajit pohjansirkku ja keltävästäräkki ovat uhanalaisluokituksessa (2010) luokiteltu vaarantuneiksi lajeiksi (VU).

Alueen merkitystä myös muille lajeille (esim. nisäkkäät) tulisi nykytilakuvauksessa käsitellä.

Multimäen osayleiskaavaa varten tehdyssä luontoselvityksessä Paritsansuon alueeseen rajoittuu myös muita arvokkaita luontotyyppejä/alueita. Paritsansuon ja näiden alueiden muodostama kokonaisuutta tulisi nykytilakuvauksessa myös tarkastella. Kyyrönsuon osalta alueen kasvillisuutta on tarkasteltu niukasti ja eläimistöä vielä vähemmän. Vaikka alue on turvetuotannosta poistunutta aluetta ja siellä ei varsinaisesti ole alkuperäistä luontoa jäljellä, voi alueella olla merkitystä eliöstölle, esimerkiksi linnustolle muutonaikaisena levähdysalueena.

Alueen muinaismuistot ja kulttuuriympäristöarvot on selvitetty arviointiohjelmassa riittävästi.

Keskeinen puute arviointiohjelman nykytilan kuvauksessa on kokonaan puuttuva kuvaus Paritsansuon alueen nykyisestä käytöstä; mikä merkitys alueella on virkistyskäytölle, marjastukselle ja luonnossa liikkumiselle. Onko alueella merkitystä esim. opetuskohteena jne.. Alueen merkitystä luonnonmaiseman kannalta ei myöskään ole kuvattu. Nämä tekijät tulee täydentää arviointiselostuksessa.

Ympäristövaikutusten arviointi

Yleiset kommentit

Arviointiohjelmassa on käsitelty pääosin YVA-lainsäädännön edellyttämät vaikutukset. Arviointiohjelmassa vaikutusten arviointi on kuvattu kuitenkin hyvin yleisellä tasolla; arvioidaan esimerkiksi hankkeen vesistövaikutuksia ja vaikutuksia veden laatuun, mutta ei tarkemmin yksilöidä mitä laatutekijöitä ja mihin aineistoihin perustuen vaikutusten arviointi tehdään ja lopuksi todetaan, että vaikutusten arvioinnin tekee Vahasen asiantuntija.

Arviointimenetelmien kuvaus on vähäistä ja niihin sekä arviointiin liittyvien epävarmuustekijöiden käsittely puuttuu käytännössä kokonaan. Myöskään arviointien tueksi YVA-menettelyn aikana tehtäviä lisäselvityksiä ei kaikkien selvitysten osalta ole avattu arviointiohjelmassa tarpeeksi. Arviointimenetelmien tarkemman kuvauksen osalta yhteysviranomaisen korostaa YVA-asetuksen (713/2006) 9 §:n kohtaa 4, jonka mukaan ohjelmassa on esitettävä tiedot arvioinnissa käytettävistä menetelmistä ja niihin liittyvistä oletuksista. Monen keskeisen tekijän suhteen nämä tiedot nyt puuttuvat arviointiohjelmasta. Ne tulee arviointiselostuksessa kuvata tarkemmin.

Merkittävä puute arviointiohjelmassa on hankkeen vaikutusalueen rajauksen puuttuminen. Vaikutusalue tulee selkeästi esittää kartalla. Vaikutusalueita voi rajata myös eri arvioitavien tekijöiden mukaan, mutta ne tulee joka tapauksessa esittää selkeästi. Arviointiohjelman luvussa 6.2 on käsitelty arvioinnin rajausta. Luvussa todetaan, että eri ympäristövaikutusten vaikutusalue vaihtelee päästöstä riippuen ja näin ollen tarkastelualueet vaihtelevat sen mukaan, mitä vaikutusta tarkastellaan. Tämän perusteella lukija ei voi hahmottaa, koskeeko arvioitava tekijä esim. hänen asuinaluettaan. Edelleen arviointiohjelmassa todetaan, että suuren osan ympäristövaikutuksista (mitkä vaikutukset?) arvioidaan olevan paikallisia, kohdealueella ja sen välittömään läheisyyteen rajoittuvia (mitä alueita näillä tarkoitetaan?).

Vaihtoehdon VE1b käsittelyä arviointiohjelmassa ei ole esitetty, koska se rajataan vasta, kun tarkemmat tiedot mm. Paritsansuon luonnonarvoista ovat käytettävissä. Vaihtoehdon rajasperusteita olisi voinut kuitenkin jo käytettävissä olevan tiedon pohjalta hahmotella arviointiohjelmassa (kriteerit ym.).

YVA-lain edellyttämät vaikutusten arviointikohteet on kuitenkin yleisellä tasolla arviointiohjelmassa tunnistettu.

Vaikutusten arviointi

Maankäyttö, rakennettu ympäristö ja maisema

Arviointi on hyvin yleisellä tasolla: Maankaatopaikan vaikutukset ympäröivään asutukseen, maisemaan ja maankäyttöön selvitetään. Mitä ja miten esim. asutuksen osalta selvitetään, ei avaudu arviointiohjelmassa. Paritsansuon läheisyyteen on laadittu Multimäen osayleiskaava, joka aikanaan tuo alueelle lisää pientalovaltaista asutusta. Arviointiselostuksessa hankkeen vaikutukset myös tämän asutuksen osalta tulee arvioida.

Maisemavaikutusten osalta arviointiohjelmassa todetaan, että hankkeen vaikutukset ympäröivään maisemaan selvitetään. Lisäksi läjitysalueen näkyvyys alueen ulkopuolelle tarkistetaan ja tarvittaessa levennetään suojavyöhykettä. Maisemavaikutusten arviointi Paritsansuolla on mahdollista, koska maankaatopaikasta on selkeä korkeusmalli esitetty arviointiohjelmassa. Kyyrönsuon osalta tällaista mallia ei ole eikä arviointiohjelmasta selviä esim. miten laajalle alueelle ja miten korkea muodostuma maamassoista sinne on tarkoitus muodostaa. Paritsansuon osalta maankaatopaikan korkeus toiminnan päättyessä näyttäisi olevan noin 37 metriä, mikä alavalla hankealueella muodostaa varsin näkyvän kohteen. Maisemavaikutusta voisikin tarkentaa molemmilla alueilla kuvamontaasilla (eri korkeusvaihtoehdoilla), joka antaa lukijalle konkreettisemmän kuvan. Myös kriteerit, joilla maisemavaikutusta arvioidaan, on syytä kirjata arviointiselostukseen.

Vesistövaikutukset, pohja- ja pintavedet

Hankkeen vesistövaikutukset on arviointiohjelmassa kuvattu kovin yleisellä tasolla. Olemassa olevia aineistoja ei ole esitetty, eikä mitä tekijöitä veden laadun osalta selvitetään, kuten ei myöskään mitä lisäselvitykset, joita ohjelmassa ilmoitetaan tarvittaessa tehtäväksi, pitävät sisällään.

Pohjavesien osalta todetaan, että alueen (Paritsansuo?) mahdollinen yhteys/vaikutus lähimpiin pohjavesialueisiin selvitetään (miten, mitä laatutekijöitä selvitetään?). Lisäksi arviointiohjelmassa todetaan, että laadun arvioinnissa käytetään hyödyksi muiden vastaavien alueiden tietoja (mitä alueita, miten soveltuvat hankealueiden vaikutusten arviointiin?).

Pintavesien osalta arviointiohjelmassa todetaan: Pintavesiselvitystä varten laaditaan olemassa olevan kartta-aineiston sekä maastokatselmuksien perusteella yleispiirteinen kulkeutumismallinnus ja arviot alueen pintavesien määrästä. Tarvittaessa pintavesiselvitystä varten laaditaan kohdekohtainen näytteenottosuunnitelma. Suunnitelmassa esitetään tarvittava näytteenotto, niiden ajankohdat ja analysoitavat yhdisteet.

Yhteysviranomainen korostaa, että vaikka hankkeen vaikutukset alapuolisiin vesistöihin voivat olla varsin pieniä, niin vaikutusten arvioinnin pohjana tulee olla riittävät tiedot maankaatopaikalle tuotavien maamassojen vaikutuksista eri vaihtoehtoisissa ja niiltä kulkeutuvien/suotautuvien vesien laadusta, niiden määristä ja kulkeutumisesta sekä pinta- että pohjavesiin. Arviointiselostuksessa tulee arvioida vaikutuksia myös vesien hoidon suunnittelun näille vesistöille asettamiin tavoitteisiin ja nykyiseen ekologiseen tilaan.

Maa- ja kallioperä

Hankkeen maa- ja kallioperään aiheuttamien vaikutusten arvioimiseksi arviointiohjelmassa on lueteltu keskeiset arvioitavat tekijät, tässäkin kohdassa vain yleisellä tasolla. Menetelmät, toimenpiteiden kohdistuminen alueilla ja arviointimenetelmiin ja itse vaikutusten arviointiin liittyvät epävarmuustekijät on jätetty kertomatta. Nämä asiat tulee esittää tarkemmin arviointiselostuksessa.

Vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen: kasvillisuus, eläimistö ja suojelukohteet

Vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen arviointiohjelmassa on tarkasteltu selvästi yksityiskohtaisemmin. Itse hankealueella ja sen välittömässä läheisyydessä ei ole suojeluohjelmiin kuuluvia tai perusteilla olevia luonnonsuojelualueita, ei myöskään valtakunnallisesti merkittäviä tai muutoin suojeltuja maisema-alueita. Multimäen osayleiskaavassa kaavamerkinnällä luo-merkityt kohteet tulisi avata tässä tai nykytilan kuvauksessa sekä käsitellä tässä hankkeen vaikutuksia niihin.

Kesällä 2012 tehtävät kasvillisuusselvitykset (putkikokasvit, sammalet) sekä päivä- ja yöperhoslajiston selvitykset antavat pohjaa tarkemmalle hankkeen vaikutusten arvioinnille hankealueen luontoarvojen osalta. Arviointiohjelmassa todetaan, että selvitysten perusteella täydennetään ja tarkennetaan tietoja mm. alueen luonnonsuojelulain mukaisista luontotyypeistä. Yhteysviranomainen korostaa, että tarkastelun tulee koskea myös muita luontotyypppejä, niiden valtakunnallista ja alueellista uhanalaisuutta sekä merkitystä luonnon monimuotoisuudelle. Arvioinnin pohjana tulee käyttää mm. Suomen ympäristökeskuksen julkaisua Suomen ympäristö n:o 8/2008 Suomen luontotyyppien uhanalaisuus (Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet, Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset).

Uhanalaisista lajeista arviointikohdassa on mainittu suoventhokas (Nola karelica), josta alueelta on havaintoja neljän vuoden takaa. Suoventhokkaan uhanalaisuus (EN), kuten myös aiemmissa selvityksissä havaittujen lintulajien keltavästäräkin ja metson (molemmat VU) olisi ollut hyvä kirjata jo arviointiin.

Alueen linnuston ja muun eläimistön osalta luvussa ei ole esitetty, miten vaikutuksia arvioidaan. Myös ne olisi tullut käsitellä arviointiohjelmassa ja tulee huomioida arviointiselostuksessa.

Jo tehtyjen selvitysten perusteella alueella on, vanhoista ojituksista huolimatta selkeästi luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä arvoja. Yhteysviranomainen, kuten myös Pohjois-Karjalan maakuntaliitto lausunnossaan, korostaa näiden arvojen selvittämisen tärkeyttä ja huomioimista mm. rajattaessa vaihtoehtoa VE1b.

Kalasto ja kalatalous

Hankealueiden vaikutuksia vastaanottavien vesistöjen kalastolle ja kalataloudelle eikä myöskään vesieliöstölle ole käsitelty vaikutusten arvioinnissa lainkaan. Mm. Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen kalatalouspalvelut on korostanut, että hankkeen mahdollisten vesieliöstöön sekä erityisesti kalastoon ja kalastukseen kohdistuvien vaikutusten tulee olla mukana arviointiohjelmassa siitäkin huolimatta, että haitat Pielisjoen tai Pyhäselän kaltaisten vesistöjen kalakannoille tai pohjaeläimille jäänevät vähäiseksi. Toimenpiteet voivat kuitenkin paikallisesti vaikuttaa vesieliöstöön erityisesti Kyyrön suon vaihtoehdossa Siilaisenpurossa sekä muissakin tapauksissa kuivatusvesien purkautumispaikkojen läheisyydessä. Hankkeen vaikutusalueella olevien virtavesien ja järviäntaiden kalastoa tulee arvioida ainakin vaihtoehdoissa VE1a, VE1b ja VE2.

Melu-, pöly- ja tärinä

Meluvaikutusten arviointi on arviointiohjelmassa esitetty varsin kattavasti. Arvioinnissa on tärkeää selvittää melun keskiäänitason (L_{Aeq}) lisäksi myös eri toiminnoista aiheutuvan äänenpaineen enimmäistaso (L_{Amax}), ja kuten arviointiselostuksessa on esitettykin arvioida myös impulssimaista melua tuottavien lähteiden meluhuiput.

Myös pölyhaittojen osalta arviointi on riittävä ja arvioinnissa käytettävä mallinnus on arviointiohjelmassa avattu keskeisiltä kohdiltaan.

Tärinähaittoja arviointiohjelmassa ei ole käsitelty eikä niitä ilmeisesti ole odotettavissaakaan kohdealueiden luonteesta johtuen, mutta siitä huolimatta ne tulisi käsitellä arviointiselostuksessa.

Melu-, pöly- ja mahdollisten tärinähaittojen yhteisvaikutusta on myös hyvä arvioida, mm. asutuksen ja virkistyskäytön osalta.

Liikenne

Liikennevaikutusten kannalta raskaan liikenteen kasvu yleisillä teillä, tieturvallisuus ja liikenteen vaikutukset käytettyjen liikenneväylien asutuksen viihtyisyyteen ja liikenteen toimivuuteen käytettävillä tieyhteyksillä ovat hankkeen keskeisiä arvioitavia vaikutuksia. Arviointiohjelmassa ei ole omana lukunaan käsitelty hankkeen edellyttämän raskaan liikenteen kasvua ja sen vaikutuksia, vaikka liikenteen aiheuttamiin vaikutuksiin viitataan esim. luvuissa 6.3.8. ja 6.3.10. Näiden vaikutusten arviointi tulee tehdä arviointiselostukseen. Mm. Pohjois-Savon ELY-keskuksen liikenne-vastuualue edellyttää, että arvioinnissa tulee käydä ilmi sisäisen liikenteen onnettomuus- ja häiriötilanteiden sekä riskien lisäksi vaikutukset maankaatopaikan ulkopuoliseen liikenteeseen sekä liikenneturvallisuuteen. Mahdolliset tiedossa olevat kuljetusreitit ja liikenteen suuntautuminen tulee selvittää sekä tiedossa olevien kuljetusreittien osalta vaikutukset käytettävien maantieliittymien toimivuuteen. Liikenteen vaikutusten arviointiin liittyvät myös melu- ja mahdollisesti pölyvaikutukset käytetyillä kuljetusreiteillä.

Vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen

Ihmisten terveyteen ja viihtyvyyteen kohdistuvien vaikutusten arviointi arviointiohjelmassa jää kovin epäselväksi ja on puutteellinen. Olemassa olevaa tietoa kerrotaan

kerättävän useilla eri tavoilla, mutta epäselväksi jää, mitä oikein osana vaikutusten arviointia on tarkoitus selvittää. Annetuissa lausunnoissa mm. Itä-Suomen aluehallintoviraston lausunnossa todetaan, että ”arviointiohjelmaa on vaikea arvioida ihmisiin kohdistuvien vaikutusten kannalta konkretian puuttumisen takia. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa käytettävät menetelmät jäävät avoimiksi, samoin ihmisiin kohdistuvien terveys- ja sosiaalivaikutusten arviointialueen rajausta ja kuka arvioinnin suorittaa”. Itä-Suomen aluehallintovirasto katsoo myös lausunnossaan, että ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia on mahdotonta arvioida määrittelemättä ensin hankkeen vaikutusten tarkastelualue, jolla asuviin tai muutoin oleskeleviin ihmisiin kohdistuvat vaikutukset arvioidaan.

Sosiaalisten vaikutusten osalta tuleekin vaikutusten arviointia varten rajata selkeä vaikutusalue tai vaikutusvyöhykkeitä, joilta selvitetään tarkemmin asukaskyselyllä hankkeen vaikutuksia (mm. alueen viihtyisyyteen, virkistyskäyttöön jne.). Selvittävät asiat tulee myös yksilöidä teemakokonaisuuksina ja liittää kyselylomake arviointiselostukseen.

Vaikutukset alueen virkistyskäyttöön

Hankkeen vaikutuksia alueen virkistyskäyttöön ei arviointiohjelmassa ole juurikaan arvioitu. Tiedossa on kuitenkin, että alueella on jonkin verran merkitystä luontoharrastuksen ja muun virkistyskäytön kannalta. Virkistyskäytön osalta arviointia tulee täydentää.

Riskit, häiriö- ja onnettomuustilanteet

Riskien, häiriö- ja onnettomuustilanteiden osalta vaikutuksia on arviointiohjelmassa käsitelty luvussa 6.3.8. Luvussa on käsitelty lähinnä liikenteen ja maankaatopaikan käyttöön liittyviä riskejä.

Tässä luvussa tulisi edelleen käsitellä myös maankaatopaikan koneiden käyttämän polttoaineen ja mahdollisten muiden kemikaalien käyttö ja varastointi alueella sekä niiden häiriö- tai onnettomuustilanteissa mahdollisesti aiheuttamien vaikutusten (esim. joutuminen pohjaveteen tai vesistöihin) estäminen.

Erityisen tärkeä on myös kuvata alueelle tuotavien puhtaiden maamassojen puhtauden varmistaminen. Tätä on kuvattu hankekuvauksen yhteydessä. Miten toimitaan, että epäpuhtaita massoja ei pääse alueelle, ja jos kaikesta huolimatta näin tapahtuu, miten sitten toimitaan?

Vaikutukset toiminnan päätyttyä

Arviointiohjelmassa on käsitelty sekä maankaatopaikan rakentamisen että toiminnan päättymisen jälkeisiä vaikutuksia. Luvusta ei kuitenkaan selviä minkälaisista vaikutuksista on kyse. Arviointiohjelmassa todetaan mm.: ”Myös ympäristövaikutukset toiminnan loputtua arvioidaan. Nämä vaikutukset ovat hyvin erilaiset kuin toiminnan aikaiset vaikutukset. Alueen virkistyskäyttöarvo voi kasvaa ja uusia lajeja saattaa asettua alueelle.”

Yhteysviranomainen korostaa, että YVA-menettely koskee hankkeen koko elinkaarta, joten myös toiminnan päätyminen (vaikkakin hanke on varsin pitkäkestoinen) ja sen jälkeen tehtävät toimenpiteet ja niiden vaikutukset tulisi ainakin jollain tarkkuudella olla mukana arvioinnissa. Viittaukset alueen virkistyskäyttöarvon lisääntymiseen kertovat, että alueelle on ehkä ajateltu jotain virkistyskäyttöä palvelevia toimintoja. Ne ja niiden vaikutukset tulisi kuvata arviointiselostuksessa.

Haitallisten vaikutusten vähentäminen ja seuranta

Hankkeen haitallisten vaikutusten vähentämisestä arviointiohjelmassa todetaan, että ne esitellään arviointiselostuksessa. Arviointiohjelmassa olisi kuitenkin yleisellä tasolla voinut kuvata mahdollisuuksia haitallisten vaikutusten vähentämiseen. Esim. min-kälaisia vesiensuojelurakenteita alueelle on mahdollista sijoittaa, jos kuivatusvesien laatu edellyttää vesiensuojelutoimia. Mitä toimia voidaan tehdä, jotta vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen vähenevät (VE1b on itse asiassa yksi tällainen keino), mitä voidaan tehdä mahdollisten nykyisten ja tulevien asuinalueiden viihtyisyyden turvaamiseksi. Ympäristövaikutusten arviointiprosessin myötä nämä sitten tarkentuvat arviointiselostuksessa. Luvussa 7.1.1 on esitelty massojen hyötykäyttö, joka on merkittävässä asemassa vaikutusten lieventämisessä, vähentämällä maankaatopaikan tarvetta ja käyttöä.

Vaikka hankkeen vaikutusten seuranta tarkentuu varsinaisessa lupaprosessissa ja sen jälkeen, niin myös arviointiohjelmassa olisi voinut avata vaikutusten seurantaa tarkemmin. Nyt arviointiohjelmassa on esitetty seurannan yleiset tavoitteet: selvittää hankkeen vaikutukset, selvittää vaikutusten arvioinnin tulosten ja todellisuuden vastaavuus, selvittää haittojen lieventämistoimien onnistumista, käynnistää tarvittavat toimet, mikäli havaitaan ennakoimattomia, merkittäviä haittoja. Arviointiselostuksessa tulee esittää yksilöidymmin, mitä seurantoja edellä mainittujen seurannalle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää.

Osallistuminen ja tiedottaminen

Arviointiohjelmassa on kuvattu YVA-menettelyn mukainen tiedottaminen ja mahdollisuudet osallistua arviointityön sisällölliseen vaikuttamiseen.

Osallistumisen mahdollisuuksien parantamiseksi ympäristövaikutusten arviointityön aikana hankealueen asukkaille tulee tehdä asukaskysely, jossa selvitetään mielipiteitä hankkeesta ja sen suunnitelluista sijoituspaikoista ja ympäristövaikutuksista.

Arviointiselostuksen valmistuttua pidetään vielä yksi yleisötilaisuus Joensuussa, jossa arviointiselostusta esitellään.

Raportointi

Arviointiohjelma on pääosin rakenteeltaan selkeästi jäsennelty. Ohjelma on helposti luettava ja tiedot on havainnollisesti esitetty erityisesti vaihtoehtoja koskevien eri kaavojen osalta. Valokuvat vaihtoehtoalueista olisivat lisänneet arviointiohjelman infor-

matiivisuutta, siitä minkälaisille alueille maankaatopaikkaa suunnitellaan. Arviointiohjelmasta noin 20 sivua on käytetty VEO-vaihtoehtoon (vaihtoehto, jossa hanketta ei toteuteta) kuvaamiseen, mikä tuntuu varsin suurelta osalta, kun esim. varsinaiseen ympäristövaikutusten arvioinnin kuvaamiseen on käytetty kahdeksan sivua. Esitetyt tiedot eivät tässä laajuudessa liity suoraan varsinaiseen YVA-menettelyyn tai ainakaan arviointiohjelmaan, mutta lisäävät kylläkin informaatiota nykytilasta ja hankkeen lähtökohdista.

Yhteenveto

Joensuun kaupungin ”Puhtaiden ylijäämämaiden maankaatopaikka”-hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelman voidaan edellä esitetyillä täydennyksillä katsoa täytävän YVA-lain ja -asetuksen edellyttämät minimivaatimukset.

Lain edellyttämät tärkeimmät ympäristövaikutukset on tunnistettu yleisellä tasolla. Suurimmat puutteet arviointiohjelmassa ovat konkreettisen puuttuminen useista arvioitavista vaikutuksista tai niiden siirtäminen arviointiselostusvaiheeseen. Monen arvioitavan vaikutuksen osalta lukijan on vaikea hahmottaa, mitä ja miten arvioidaan sekä minkälaisia epävarmuustekijöitä arviointiin liittyy. Osa arviointeihin liittyvistä selvityksistä ilmoitetaan tehtäväksi tarvittaessa, mutta arviointiohjelmasta ei selviä, missä tilanteessa ja millä kriteereillä selvitystarve mahdollisesti toteutuu.

Yhteysviranomaisen korostaa myös, että YVA-lain lähtökohtana on eri vaihtoehtojen aito tarkastelu YVA-menettelyssä. Nyt arviointiohjelmaa lukiessa syntyy paikoin vaikutelma, että varsinainen arviointi tehdään Paritsansuon osalta ja Kyyrönsuota käsitellään huomattavasti kevyemmin, ikään kuin muodon vuoksi.

Arviointiohjelmassa hankkeen tarkoitus, kytkeytyminen muuhun toimintaan alueella, lainsäädännölliset edellytykset ja lupatarpeet sekä vaihtoehtoihin liittyvä maankäytön ja kaavoituksen kuvaus on tehty hyvin. Selkeitä puutteita liittyy sosiaalisten vaikutusten arviointiin sekä pinta- ja pohjavesiin liittyviin vaikutusten arviointeihin.

Tässä lausunnossa on edellä esitetty tarkennuksia ja täydennyksiä huomioonotettavaksi ympäristövaikutusten arviointityössä.

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään tiedoksi kaikille lausunnonantajille. Arviointimenettelyn aikana yhteysviranomaiselle toimitetut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Kopiot niistä lähetetään hankkeesta vastaavalle.

Yhteysviranomaisen lausunto liitteineen ja arviointiohjelma ovat nähtävillä Joensuun kaupungintalolla ja Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Lausunto on myös nähtävissä ELY-keskuksen [www-sivuilla](http://www.sivuilla).

Paula Mononen
ympäristönsuojeluyksikön päällikön sijaisena
Ympäristö- ja luonnonvarat - vastuualue

Hannu Luotonen
Erikoistutkija
Ympäristö- ja luonnonvarat – vastuualue

Suoritemaksu 6 420 euroa

Maksun peruste

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (897/2009) 25 §

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen maksullisista suoritteista vuonna 2012 (1538/2011)

Muutoksenhaku maksuun

Valtion maksuperustelain 11 b §:n mukaan maksua koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Maksuvelvollinen, joka katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta oikaisua kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä.

LIITTEET Arviointiohjelmasta annetut lausunnot ja kannanotot, 8 kpl.

TIEDOKSI Lausunnonantajat

Ympäristöministeriö

Suomen ympäristökeskus (+ 2 kpl arviointiohjelmaa)

Alueelliset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset